

ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

У статті проведено дослідження державної політики України в сфері гендерної рівності. Проаналізовано міжнародні норми та діюче українське законодавство в сфері забезпечення рівності прав чоловіків і жінок, ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок, протидії домашньому насильству. Автори розглядають як позитивні, так і негативні сторони державної гендерної політики; обґрунтовують необхідність подальшого вдосконалення діючого законодавства, приведення його у відповідність до міжнародних правових стандартів.

Ключові слова: гендерна рівність, гендерна політика, права жінок, дискримінація, насильство.

Постановка проблеми. Гендерна політика сьогодні виступає одним із вирішальних факторів розвитку громадянського суспільства, досягнення консенсусу між різними гілками влади, успішної реалізації демократичних реформ в Україні, її інтеграції в Європейський Союз. Дотримання гендерної рівності в державі демонструє, наскільки цивілізованою і демократичною вона є. Країни з високими показниками представництва жінок у політичних інституціях мають не лише вищий рівень забезпечення громадянських прав і свобод, такі держави є більш економічно розвинутими, тому що вони створюють умови для політичного й економічного різноманіття, толерантності та довіри між людьми.

Гендерна політика в Україні, особливо в умовах євроінтеграції, постає зовсім у новому, актуальному світлі і вимагає утвердження цінності гендерної рівності як у державних інститутах, так й в суспільстві в цілому. Перш за все, це стосується недопущення гендерної дискримінації, забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень, обрання жінок в представницькі органи, призначення їх на посади в органи виконавчої влади, забезпечення рівних можливостей для жінок і чоловіків щодо поєднання професійних і сімейних обов'язків, унеможливлення проявів гендерного насильства тощо.

Мета даної роботи – загальне дослідження основних напрямів державної гендерної політики, аналіз міжнародних норм в сфері гендерної рівності та відповідність чинного українського законодавства міжнародним правовим стандартам.

Аналіз останніх досліджень. Питання щодо правового забезпечення гендерної рівності в Україні досліджуються науковцями у різних аспектах. За роки незалежності вітчизняна правова наука приділяла цій проблемі чимало уваги, на що вказують наукові праці Кобелянської Л., Грицяк Н., Грицай І., Грабовської І., Мельник Т., Гонюкової Л., Педченко Н., Кресіної І. та інших. Разом з тим, залишаються не вирішеними окремі аспекти, пов'язані з подальшим удосконаленням державної гендерної політики, приведенням чинного законодавства у відповідність з міжнародними і регіональними правовими стандартами. Реалізація цих завдань має не лише теоретичне, але й вагомим практичне значення і відповідно потребують подальшого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Україна, як усі цивілізовані держави, активно розробляє та ухвалює законодавство, на основі якого реалізується гендерна політика держави. Основу цього законодавства складають загальновизнані норми міжнародного права, закріплені в Загальній декларації прав людини, Конвенції про політичні права жінок, Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок та в інших документах, які встановлюють правову рівність усіх людей незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища.

Україна приєдналась до переважної більшості міжнародно-правових документів з питань гендерної рівності. Формування законодавчої бази проведення гендерної політики розпочалося в 1980 році і було

пов'язане з ратифікацією «Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок». Конвенція містила положення про те, що дискримінація щодо жінок – це будь-яке розрізнення, виняток або обмеження за ознакою статі, спрямовані на ослаблення чи зведення нанівець визнання, користування або здійснення жінками, незалежно від їхнього сімейного стану, на основі рівноправності чоловіків і жінок, прав людини та основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній, громадській або будь-якій іншій галузі [2].

Усі держави, які ратифікували Конвенцію, повинні засуджувати дискримінацію щодо жінок в усіх її формах; вони зобов'язуються здійснювати політику ліквідації дискримінації щодо жінок. Держави-учасниці Конвенції повинні включити принцип рівноправності чоловіків і жінок у національні конституції або інше відповідне законодавство, забезпечити за допомогою закону й інших відповідних заходів практичне здійснення цього принципу. На держави-учасники покладался обов'язок вживати відповідних законодавчих та інших заходів, включаючи санкції там, де це необхідно, що забороняють будь-яку дискримінацію щодо жінок.

Не менш значущим документом, який стосується гендерної рівності жінок і чоловіків, є Пекінська декларація та Платформа дій, схвалених IV Всесвітньою конференцією із становища жінок. Ці документи визначають 12 проблемних стратегій (малозабезпеченість, освіта та навчання, здоров'я, насильство над жінками, збройні конфлікти, економіка, влада та прийняття рішень, механізми гендерної рівності, права людини, засоби масової інформації, навколишнє середовище та проблеми дівчат), які були визнані пріоритетними в підсумкових документах Спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН «Жінки в 2000 році: рівність між чоловіками і жінками, розвиток і мир у XXI столітті» (червень 2000 р.) та є підґрунтям формування правових норм гендерної рівності в Україні [3].

У 2000 р. Україна ратифікувала Декларацію тисячоліття ООН, в якій «забезпечення гендерної рівності» було визначено як головну мету. Для досягнення цієї мети Україна визначила для себе наступні завдання: забезпечити гендерне співвідношення на рівні не менше 30 до 70 % тієї чи іншої статі у представницьких органах влади та вищих щаблях виконавчої влади; скоротити наполовину розрив у доходах жінок і чоловіків [4]. Реалізація цих завдань сприятиме забезпеченню гендерної рівності у політичній сфері та на ринку праці в Україні.

Правову основу державної гендерної політики України становлять Конституція; закони України

«Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»; «Про запобігання та протидію домашньому насильству»; «Про засади запобігання та протидії дискримінації» та інші нормативно-правові акти.

Конституція України (ст. 24) проголошує, що усі громадяни мають рівні права і свободи та є рівними перед законом, у тому числі незалежно від статі. Згідно з цією статтею, рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям [5].

Основним нормативно-правовим актом у сфері гендерної політики – є Закон України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків», прийнятий Верховною Радою України 8 вересня 2005 р. Цей Закон спрямований на досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України [6].

Відповідно до Закону гендерна рівність – це рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства; під рівними правами жінок і чоловіків розуміється відсутність обмежень чи привілеїв за ознакою статі; рівні можливості жінок і чоловіків означають рівні умови для реалізації рівних прав жінок і чоловіків.

У Законі визначаються основні напрямки державної гендерної політики (ст. 3): утвердження гендерної рівності; недопущення дискримінації за ознакою статі; застосування позитивних дій; запобігання та протидію насильству за ознакою статі, у тому числі всім проявам насильства стосовно жінок; забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень; забезпечення рівних можливостей жінкам і чоловікам щодо поєднання професійних та сімейних обов'язків; підтримка сім'ї, формування відповідальності материнства і батьків-

ства; виховання і пропаганда серед населення України культури гендерної рівності, поширення просвітницької діяльності у цій сфері; захист суспільства від інформації, спрямованої на дискримінацію за ознакою статі.

Важливою нормою Закону є запровадження гендерно-правової експертизи законодавства, головною метою якої є надання висновку щодо відповідності законопроектів принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Висновок експертизи має бути обов'язковою складовою пакета документів, що подаються разом з проектом нормативно-правового акту до розгляду. Міністерство юстиції під час проведення правової експертизи перевіряє усі проекти нормативно-правових актів, розроблені міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, на відповідність принципам недискримінації (антидискримінаційна експертиза) та забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (гендерно-правова експертиза). Прийнято низку документів, які забезпечують інтегрування гендерної складової в нормативно-правові акти у різних сферах.

У Законі викладено не тільки основні напрями державної гендерної політики, але й визначено органи влади, які відповідальні за її реалізацію, структурні елементи політики тощо. Органами, установами та організаціями, наділеними повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, є: Верховна Рада України; Уповноважений Верховної Ради України з прав людини; Кабінет Міністрів України; спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, визначені в їх складі уповноважені особи (координатори) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; громадські об'єднання. Важливим завданням держави в сфері гендерної політики є створення ефективного механізму забезпечення рівності прав та можливостей жінок і чоловіків, визначення повноважень вказаних органів та установ.

Слід погодитися з Л.В. Гонюковою та Н.С. Педченко, які визначають, що механізми забезпечення гендерної рівності – це впорядкована система міжнародних, регіональних і національних організаційних структур державного і громадського характеру, діяльність яких спрямована на утвердження гендерних принципів у різних сферах соціального життя та гарантування здійснення вироблених ними гендерних стратегій і відповідної до них гендерної політики [7, с.117].

На думку Т. Мельник, інституціональні механізми забезпечення гендерної рівності – це створення органів, державних установ, призначення окремих посадовців у законодавчій і виконавчій владі, в органах місцевого самоврядування, які формують та реалізують державну гендерну політику; сприяння створенню та діяльності недержавних організацій гендерного спрямування; взаємодія органів влади та громадянського суспільства. Вчена виділяє правові, організаційні, фінансові, політичні соціальні, економічні, культурні, психологічні та ідеологічні механізми забезпечення гендерної рівності, які спрямовані на прийняття нормативно-правових актів, регулюючих державну гендерну політику, та запровадження принципів гендерної рівності в життєдіяльність суспільства [8].

Схожі механізми у забезпеченні гендерної рівності виділяє відомий фахівець в цій сфері Л. Гонюкова, на її думку це: нормативно-регулятивний механізм; політико-адміністративний; інституційний механізм; організаційно-кадровий; освітньо-ідеологічний та фінансово-економічний механізми [9, с. 93].

Відома дослідниця Грицай І.О. вважає, що механізм забезпечення принципу гендерної рівності є складовою комплексного механізму забезпечення прав і свобод людини. Це складна, структурована, динамічна, комплексна система, що через нормативно-правову та інституційну (організаційно-правову) складові цілеспрямовано забезпечує і впроваджує і усі сфери суспільного життя принцип гендерної рівності. Авторка зазначає, що сьогодні як нормативно-правова, так і організаційно-правова (інституційна) підсистеми потребують суттєвого доопрацювання [10, с. 123].

Закону «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків» дозволяє стверджувати, що ці механізми передбачені, але не в повній мірі. Так, Закон містить спеціальні розділи, які присвячені забезпеченню рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у громадсько-політичній сфері, у соціально-економічній сфері, у сфері освіти та в засобах масової інформації. Так, у Розділі III закріплено забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері державної служби та служби в органах місцевого самоврядування. Призначення на державну службу та службу в органи місцевого самоврядування здійснюється з дотриманням представництва кандидатур кожної статі (ст.16). Дискримінація за ознакою статі при прийнятті на державну службу та службу в органи місцевого самоврядування і під час її проходження забороняється. Закон також визначає функції і зобов'язання органів державної влади для досягнення дійсної рівності в суспільстві.

У соціально-економічній сфері рівність прав жінок і чоловіків забезпечується при працевлаштуванні, просуванні по роботі, підвищенні кваліфікації та перепідготовці. На роботодавців покладений обов'язок створювати умови праці, які дозволяють жінкам і чоловікам здійснювати трудову діяльність на рівній основі; забезпечувати жінкам і чоловікам можливість суміщати трудову діяльність із сімейними обов'язками; здійснювати рівну оплату праці жінок і чоловіків при однаковій кваліфікації та однакових умовах праці; вживати заходів щодо створення безпечних для життя і здоров'я умов праці; вживати заходів щодо унеможливлення та захисту від випадків сексуальних домагань та інших проявів насильства за ознакою статі.

Держава має забезпечувати жінкам і чоловікам рівні права та можливості у здійсненні підприємницької діяльності. На державному та регіональному рівнях з урахуванням статистичних показників можуть здійснюватися позитивні дії для усунення дисбалансу в підприємницькій діяльності жінок і чоловіків шляхом заохочення до підприємницької діяльності, надання пільгових кредитів, проведення бізнес-тренінгів та інших заходів.

Що стосується сфери освіти, то навчальні заклади України забезпечують: рівні умови для жінок і чоловіків під час вступу до навчальних закладів, оцінки знань, надання грантів, позик студентам; підготовку та видання підручників, навчальних посібників, вільних від стереотипних уявлень про роль жінки і чоловіка та спрямованих на формування ненасильницьких моделей поведінки, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, поваги до людської гідності та статевої недоторканості; виховання культури гендерної рівності, ненасильницької поведінки, взаємоповаги та рівного розподілу професійних і сімейних обов'язків між жінками та чоловіками.

На Міністерство освіти і науки покладений обов'язок з проведення експертизи навчальних програм, підручників та навчальних посібників для навчальних закладів щодо відповідності принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі. До навчальних програм вищих навчальних закладів, курсів перепідготовки кадрів включаються дисципліни, які вивчають питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі, та факультативне вивчення правових засад гендерної рівності на основі гармонізації національного і міжнародного законодавства.

Закон не залишає без уваги засоби масової інформації, які під час своєї діяльності не повинні допус-

кати дискримінацію за ознакою статі та насильства за ознакою статі; поширення матеріалів, що відтворюють чи зміцнюють дискримінаційні уявлення про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, схвалюють або провокують дискримінацію за ознакою статі чи насильство за ознакою статі, включаючи сексуальне насильство. Засоби масової інформації можуть ухвалювати кодекси професійної етики та інші корпоративні стандарти з метою запобігання насильству за ознакою статі, у тому числі всім формам насильства стосовно жінок, та виховання поваги до гідності кожної людини незалежно від статі. При Міністерстві соціальної політики діє консультативно-дорадчий орган – Експертна рада з питань запобігання та протидії дискримінації за ознакою статі. Переважна кількість звернень стосується дискримінаційної реклами. Протягом 2017-2020 років розглянуто 157 звернень щодо експертної оцінки наявності дискримінації, за результатами розгляду вилучено 69 рекламних оголошень, до суду подано позови за 14 рекламними оголошеннями [11].

Слід зазначити, що незважаючи на неодноразову критику цього Закону, завдяки йому Україна почала системно розбудовувати національний механізм утвердження гендерної рівності. Саме на рівні цього закону вперше в національному законодавстві визначено поняття дискримінації. На його підставі з'явилася можливість звертатися до суду з позовами щодо дискримінації за ознакою статі.

Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації», прийнятий у 2013 році, визначає організаційно-правові засади запобігання та протидії дискримінації з метою забезпечення рівних можливостей щодо реалізації прав і свобод людини та громадянина [12].

Відповідно до цього Закону (ст.1) дискримінацією визнається така ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій цим Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними.

Закон забороняє пряму і непряму дискримінацію, в тому числі за ознакою статі. Так, під прямою дискримінацією розуміється ситуація, за якої з особою та/або групою осіб за їх певними ознаками поведуть-

ся менш прихильно, ніж з іншою особою та/або групою осіб в аналогічній ситуації, крім випадків, коли таке поводження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними. Непряма дискримінація - ситуація, за якої внаслідок реалізації чи застосування формально нейтральних правових норм, критеріїв оцінки, правил, вимог чи практики для особи та/або групи осіб за їх певними ознаками виникають менш сприятливі умови або становище порівняно з іншими особами та/або групами осіб, крім випадків, коли їх реалізація чи застосування має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними.

Дія цього Закону поширюється на громадсько-політичну діяльність, державну службу та службу в органах місцевого самоврядування, правосуддя, трудові відносини, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист, житлові відносини, доступ до товарів і послуг та інші сфери суспільних відносин.

Незважаючи на норми цього Закону проблема дискримінації за ознакою статі залишається. На необхідність подолання цієї проблеми звернули увагу одразу 40 країн-учасниць ООН під час проходження Україною Універсального періодичного огляду (УПО) в Женеві у жовтні 2012 року. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації» наближує Україну до європейських стандартів та практик боротьби з дискримінацією та гендерну рівність, однак, на думку фахівців, він не містить на сьогодні дієвого захисту від дискримінації та не встановлює порядку оскарження дискримінаційних дій. Таким чином кожен, хто зіштовхнувся із розрізненням у поводженні, просто не має можливості відстояти свої права та отримати компенсацію.

Слід зазначити, що тривалий час державні органи нашої країни не звертали уваги на проблеми дискримінації та протидії їй. В Україні не існувало спеціального законодавства, ніякої статистики не велося. Вважалося, що проблеми дискримінації не існує взагалі, не існує взагалі. Така ситуація обмежувала права громадян на захист від дискримінації, в тому числі за ознакою статі.

Організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства визначає Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [13].

Закон виділяє такі види насильства як домашнє насильство, економічне насильство, психологічне насильство, сексуальне насильство, фізичне насиль-

ство. Серед основних напрямів реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству Закон передбачає: запобігання домашньому насильству; ефективне реагування на факти домашнього насильства шляхом запровадження механізму взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству; надання допомоги та захисту постраждалим особам, забезпечення відшкодування шкоди, завданої домашнім насильством; належне розслідування фактів домашнього насильства, притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності та зміна їхньої поведінки.

Однак, незважаючи на важливість цього Закону, на його спрямованість забезпечити ефективну протидію домашньому насильству, в тому числі і за ознакою статі, він має певні недоліки, особливо це стосується його застосування на практиці. Найбільш сильно підлягають критиці питання стосовно місця перебування кривдника, якому заборонено перебувати у спільному із сім'єю житлі (ст. 25); доказова база для застосування обмежувальних приписів; захист свідків насильства не встановлений. Але прийняття Закону «Про запобігання та протидію домашньому насильству» дозволило державі вийти на новий рівень боротьби з насильством у сім'ї, в тому числі й за ознакою статі.

Держава робить багато в сфері встановлення гендерної рівності в Україні. Так, у 2018 році була прийнята Постанова Кабінету Міністрів України, яка затвердила Державну соціальну програму забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року [14]. Ця Програма спрямована на укріплення інституційних механізмів забезпечення гендерної рівності з комплексним підходом до подолання інституційних обмежень у сфері гендерної рівності. У 2017 році було запроваджено посаду Урядового уповноваженого з питань гендерної політики, що повинно сприяти посиленню координації роботи органів виконавчої влади для практичного впровадження принципу гендерної рівності в усі сфери життя суспільства. Було прийнято Стратегію гендерної рівності Ради Європи на 2018–2023 роки. Стратегія передбачає досягнення наступних цілей: боротьба з гендерними стереотипами та гендерною дискримінацією; запобігання та боротьба з насильством щодо жінок; гарантування рівного доступу жінок до правосуддя; забезпечення рівної участі жінок та чоловіків у прийнятті політичних та громадських рішень; реалізація стратегії досягнення гендерної рівності в політиці та усіх заходах; захист прав мігранток, біженок, жінок і дівчат, які шукають притулку.

Висновки. Отже, слід констатувати, гендерна політика залишається важливим напрямом державної політики, але на жаль, незважаючи на вагомі досягнення в сфері забезпечення гендерної рівності, державна політика зводиться до таких окремих напрямів, як надання допомоги сім'ям з дітьми, соціальний захист жінок, захист жінок у сфері праці тощо. Дані напрями соціальної політики держави є дуже важливими, але вони не є вичерпаними.

Крім того, нормативно-правове забезпечення державної гендерної політики потребує свого подальшого вдосконалення. Не всі нормативно-правові документи є досконалими, однозначними та таки-

ми, які можна повністю застосовувати на практиці, а тому потребують свого подальшого доопрацювання. Потребує оновлення Закон «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», прийнятий ще у 2005 році, оскільки він не відповідає сучасним потребам. До того ж, в Україні відсутня Національна стратегія у сфері гендерної рівності, яка б сприяла подальшому розвитку принципу гендерної інтеграції в усіх сферах та галузях державного управління. Проблема надання рівних прав жінкам і чоловікам у демократичному суспільстві проголошується як одне з головних завдань у вирішенні суспільних проблем сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальна декларація прав людини: Міжнародний документ від 10.12.1948 р. №995_015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
2. Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: Міжнародний документ від 18.12.1979 р. № 995_207. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207.
3. Пекінська декларація. Прийнята на четвертий Всесвітній конференції зі становища жінок: Міжнародний документ від 15.09.1995 р. № 995_507. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507#Text.
4. Декларація тисячоліття ООН: Міжнародний договір від 08.09.2000 р. № 995_621. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_621#Text.
5. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
6. Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 52. Ст. 561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.
7. Гонюкова Л. В., Педченко Н. С. Сучасний механізм упровадження гендерної політики в Україні. Соціальна і гуманітарна політики. *Вісник НАДУ при Президентіві України. Сер.: Державне управління*. 2016. № 2. С.114-120.
8. Мельник Т. М. Творення суспільства гендерної рівності: міжнародний досвід. Закони зарубіжних країн з гендерної рівності. 2-ге допов. вид. Київ : Стілос, 2010. 440 с.
9. Гонюкова Л. В., Воронько Л. О. та ін. Гендерна політика в системі державного управління : підручник / за заг. ред. М. М. Білинської. Запоріжжя : Друкар. 2011. С. 93-120.
10. Грицай І. О. Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика: монографія. Київ: Хай-Тек Прес, 2018. 560 с.
11. Дев'ята періодична доповідь України про виконання Конвенції Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/19890.html>.
12. Про засади запобігання та протидії дискримінації: Закон України від 06.09.2012 р. № 5207-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>.
13. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 5. Ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
14. Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 11.04.2018 р. №273. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-%D0%BF#Text>.

REFERENCES

1. Zahalna deklaratsiia prav liudyny: Mizhnarodnyi dokument vid 10.12.1948 r. № 995_015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 [in Ukrainian].
2. Konventsii OON pro likvidatsiiu vsikh form dyskryminatsii shchodo zhinok: Mizhnarodnyi dokument vid 18.12.1979 r. № 995_207. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207 [in Ukrainian].
3. Pekinska deklaratsiia. Pryiniata na chetvertyi Vsesvitnii konferentsii zi stanovishcha zhinok: Mizhnarodnyi dokument vid 15.09.1995 r. № 995_507. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507#Text [in Ukrainian].

4. Deklaratsiia tysiacholittia OON: Mizhnarodnyi dohovir vid 08.09.2000 r. № 995_621. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_621#Text [in Ukrainian].
5. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR. (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 30, Art. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
6. Pro zabezpechennia rivnykh prav i mozhlyvostei zhinok i cholovikiv: Zakon Ukrainy. (2005). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 52, Art. 561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> [in Ukrainian].
7. Honiukova L. V., Pedchenko N. S. (2016). Suchasnyi mekhanizm uprovdzhennia hendernoï polityky v Ukraini. *Sotsialna i humanitarna polityky. Visnyk NADU pry Prezydentovi Ukrainy – Herald of NADU under the President of Ukraine. Ser.: Derzhavne upravlinnia*, 2, 114-120 [in Ukrainian].
8. Melnyk T. M. (2010). Tvorennia suspilstva hendernoï rivnosti: mizhnarodnyi dosvid. *Zakony zarubizhnykh krain z hendernoï rivnosti*. Kyiv: Stilos, [in Ukrainian].
9. Honiukova L. V., Voronko L. O. et al. (2011). Henderna polityka v systemi derzhavnoho upravlinnia. M. M. Bilynska (Ed.). *Zaporizhzhia: Drukar*. P. 93-120 [in Ukrainian].
10. Hrytsai I. O. (2018). Mekhanizm zabezpechennia pryntsyphu hendernoï rivnosti: teoriia ta praktyka. Kyiv: Khai-Tek Pres, [in Ukrainian].
11. Deviata periodychna dopovid Ukrainy pro vykonannia Konventsii Orhanizatsii Obiednanykh Natsii pro likvidatsiiu vsikh form dyskryminatsii shchodo zhinok. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/19890.html> [in Ukrainian].
12. Pro zasady zapobihannia ta protydiï dyskryminatsii: Zakon Ukrainy vid 06.09.2012 r. № 5207-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> [in Ukrainian].
13. Pro zapobihannia ta protydiuu domashnomu nasylstvu: Zakon Ukrainy. (2018). *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, 5, Art. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> [in Ukrainian].
14. Derzhavna sotsialna prohrama zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv na period do 2021 roku: zatv. Postanovoïu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11.04.2018 r. № 273. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

ПЕРЕВАЛОВА ЛЮДМИЛА

кандидат философских наук, доцент, профессор кафедры права
Национального технического университета «Харьковский политехнический институт»,

ГАРЯЕВА АННА

доцент кафедры права Национального технического университета
«Харьковский политехнический институт»

ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ РЕГУЛИРОВАНИЯ ГЕНДЕРНОЙ ПОЛИТИКИ В УКРАИНЕ

В статье исследуется государственная политика Украины в сфере гендерного равенства. Проанализированы международные нормы и действующее украинское законодательство в сфере обеспечения равенства прав мужчин и женщин, ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин, противодействие домашнему насилию. Авторы рассматривают как позитивные, так и негативные стороны государственной гендерной политики; обосновывают необходимость дальнейшего совершенствования действующего законодательства, приведение его в соответствие с международными правовыми стандартами.

Ключевые слова: гендерное равенство, гендерная политика, права женщин, дискриминация, насилие.

PEREVALOVA LIUDMYLA

PhD, Associate professor, professor at the Department of Law of National Technical University
“Kharkiv Polytechnic Institute”,

GARIAIEVA GANNA

Associate professor at the Department of Law of National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”

LEGAL PRINCIPLES OF REGULATION OF STATE GENDER POLICY IN UKRAINE

Problem setting. Gender policy today is one of the decisive factors in building civil society, reaching consensus between different branches of government, the successful implementation of democratic reforms in Ukraine, its integration into the European Union. The observance of gender equality in the state demonstrates how civilized and democratic it is.

The purpose of this article is a general study of the main directions of state gender policy, analysis of international norms in the field of gender equality and compliance of current Ukrainian legislation with international legal standards.

Analysis of recent researches and publications. Issues of legal support for gender equality in Ukraine are studied by scientists in various aspects, as indicated by the scientific works of Kobelyanska L., Hrytsyak N., Hrytsai I., Grabovska I., Melnyk T., Honyukova L., Pedchenko N., Kresina I. and others.

Article's main body. However, some aspects related to further improvement of the state gender policy, bringing the current legislation in line with international and regional legal standards remain unresolved. The implementation of these tasks has not only theoretical but also significant practical significance and, accordingly, requires further research.

Problems of studying the state policy of Ukraine in the field of gender equality remain relevant, as evidenced by the analysis of international norms and current Ukrainian legislation in the field of equality of rights of men and women, elimination of all forms of discrimination against women, combating domestic violence. The article considers both the positive and negative aspects of the state gender policy; the necessity of further improvement of the current legislation, bringing it in line with international legal standards, which is especially important in connection with the European integration processes of Ukraine, is substantiated.

Conclusions and prospects for development. Thus, it should be noted that gender policy remains an important area of public policy, but unfortunately, despite significant advances in gender equality, public policy is reduced to such separate areas as assistance to families with children, social protection of women, protection of women in sphere of labor, etc. These areas of state social policy are very important, but they are not exhaustive.

In addition, the legal framework for state gender policy needs to be further improved. Not all legal documents are perfect, unambiguous and can be fully applied in practice and therefore need further refinement. The Law on Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men, adopted in 2005, needs to be updated because it does not meet modern needs. In addition, Ukraine lacks a National Strategy in the field of gender equality, which would promote the further development of the principle of gender integration in all spheres and branches of public administration. The problem of equal rights for women and men in a democratic society is proclaimed as one of the main tasks in solving today's social problems.

Keywords: gender equality, gender policy, women's rights, discrimination, violence.

Перевалова Л. В., Гаряєва Г. М. Правові засади регулювання державної гендерної політики в Україні. *Право та інноваційне суспільство*: електрон. наук. вид. 2021. № 1 (16). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2021/06/Perevalova-Gariaieva16.pdf>.